

Projectplan “Leudal 75 jaar bevrijd”

INHOUD

1. Inleiding
 - a. Achtergrond/situatieschets
 - b. Aanleiding en motivatie

2. Projectbeschrijving
 - a. Openluchtstuk "Vossen van de Spik"
 - b. Educatieproject "Weg van vrijheid"
 - c. "Cultureel verzet De Spar"

3. Doelstellingen
 - a. Hoofddoelstelling
 - b. Subdoelstellingen

4. Doelgroepen

5. Resultaten

6. Activiteiten

7. Projectorganisatie

8. Begroting
 - a. Projectbegroting
 - b. Projectfinanciering

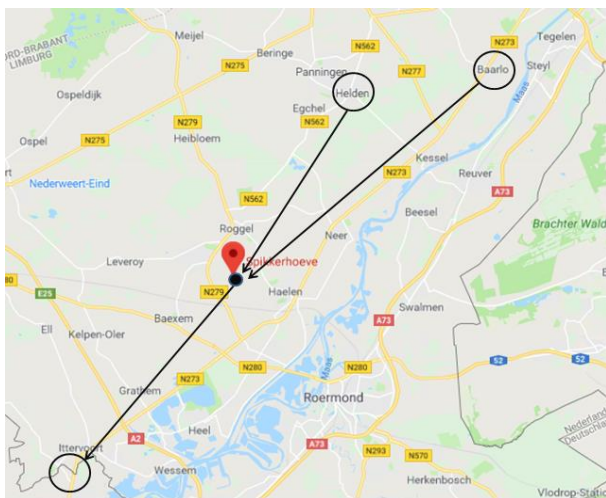
1. Inleiding

a. Achtergrond/situatieschets

De gemeente Leudal is een Midden-Limburgse fusiegemeente van zestien, ruim verspreid liggende, dorpskernen met een landelijk karakter, ontstaan op 01-01-2007, met in totaal ongeveer 37.000 inwoners. Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog (WO II) waren de kernen van de huidige gemeenten in Midden-Limburg nog zelfstandige gemeenten.

In de laatste jaren van WO II groeide het verzet tegen de bezetter en kwamen er vluchtroutes en schuilplaatsen voor geallieerde piloten, (joodse) vluchtelingen en onderduikers.

De Spikkerhoeve en de familie Vossen, moeder en acht kinderen, speelden hierbij een centrale en cruciale rol. De vluchtroutes vanuit Duitsland via Grubbenvorst en Helden leidden onder andere via de Spikkerhoeve naar Neeritter en verder via België, Frankrijk en Spanje naar Engeland. Relatie was er ook met de Bospartizanen in Baarlo. Zij zaten bij een Duitse inval ondergedoken op de zolder van De Spik (zie ook bijlage 1).

b. Aanleiding en motivatie

In november 2019 is het 75 jaar geleden dat de kernen rondom het natuurgebied het Leudal zijn bevrijd.

De regio werd op 10 mei 1940 overspoeld door de Duitsers en was daarmee bezet en onderdanig gemaakt aan de Duitsers. Naarmate de vrijheden steeds meer werden beknot groeide het verzet hiertegen. Dit uitte zich in allerlei sabotageacties.

Het leidde ertoe dat steeds meer mensen uit het verzet uiteindelijk moesten onderduiken. Ook de met vrijheid bedreigde Joodse medemensen moesten een duikadres zien te bemachtigen. Gaandeweg de oorlog zochten ontsnapte Franse krijgsgevangenen en neergeschoten Amerikaanse en Engelse vliegtuigbemanningen tijdelijke onderkomens op hun vlucht terug naar hun vaderland.

Het was geen sinecure om vanuit een eigen schaarste of armoede deze mensen een bed, eten en kleding te verschaffen. Op vele plaatsen in onze regio vond deze opvang plaats zoals ook bij de fam. Vossen op hoeve De Spik in Haelen.

Er is een aparte stichting opgericht, Stichting Leudal 75 jaar bevrijd (zie bijlage 2a), om de bevrijding te gedenken en een bijdrage te leveren aan de viering hiervan. De stichting wil invoelbaar maken wat oorlog, kneveling, onvrijheid met mensen doen, zowel in positieve zin (verzet, saamhorigheid) als in negatieve zin (moedeloosheid, grijpen naar geweld).

Ze wil laten zien dat mensen sterker kunnen zijn dan hun omstandigheden en dat inventiviteit hen ver kan brengen. Daarmee wil de stichting voeding geven aan, en ook voor de jeugd levend houden van, de naoorlogse grondgedachte 'nooit meer oorlog'.

Monument van Verdraagzaamheid

In 2001 is in Haelen een Monument van Verdraagzaamheid opgericht. Elk jaar op de donderdag die het dichtst ligt bij de Bevrijdingsdag van 16 november vindt hier een internationale herdenking plaats. Hierbij zijn niet alleen de geallieerde oud-strijders maar ook de Duitsers aanwezig.

Openluchtstuk "Vossen van De Spik"

Alle ontberingen en beproevingen van de oorlog komen samen op boerderij De Spik, gelegen in het buitengebied van Haelen. Weduwe Vossen met acht kinderen vangt piloten, verzetsstrijders, onderduikers en krijgsgevangenen op. Haar boerderij was een adres in de ontsnappingsroute naar België.

Voor haar inzet en hulp werd deze weduwe zwaar op de proef gesteld. Eén zoon werd op de vlucht doodgeschoten en drie zonen werden gedeporteerd.

De Duitsers deden invallen in de boerderij en een Duitse deserteur werd op de boerderij door hen geliquideerd. Vlak voor de bevrijding moest het gezin alsnog evacueren en na de terugkomst vond zij een beschadigde en leeggeroofde boerderij.

Over deze boerderij en het verzetswerk van het gezin Vossen wordt een openluchtstuk opgevoerd door leden van vijf toneelgezelschappen uit de regio. Centraal daarin staat Moder Vossen en de toen 13-jarige dochter Rika. Vooral de belevingswereld van deze 13-jarige dochter, die veel van de oorlog zag, hoorde en meemaakte, maar moest zwijgen, willen we naar de jeugd van nu overbrengen via een educatieproject.

Educatieproject "Weg van vrijheid"

Het educatieproject richt zich in principe op alle scholen in het gebied van de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert en Peel en Maas. Maar zal ook geschikt blijken als educatieproject voor andere regio's omdat de belevenissen van de familie Vossen en van dochter Rika zich op veel meer plaatsen in Nederland hebben afgespeeld. En ook omdat de gepresenteerde stof voldoet aan de zogenaamde Canon van Nederland.

Dit interactief project zal een structurele inbedding krijgen en de hulpmiddelen zullen ook in volgende jaren na deze viering in 2019 te gebruiken zijn. Samengewerkt wordt met de diverse schoolbesturen.

"Cultureel verzet De Spar"

Het culturele leven in Limburg was stevig in de greep van de Duitsers o.a. via de censuur van de Kultuurkamer. Dit werd niet geaccepteerd door een aantal jongeren uit onze provincie.

Op Buitencentrum De Spar te Haelen, in de nabijheid van De Spik, waren er elke twee weken geheime bijeenkomsten waar kader werd opgeleid voor o.a. dans, muziek, zang en drama.

Voor een geselecteerd publiek werden er ook culturele voorstellingen gehouden. Uiteraard was dit allemaal niet zonder gevaar en er vonden dan ook arrestaties van kaderleden plaats.

Via culturele activiteiten op De Spar willen wij als Stichting ook dit verzet een blijvende aandacht geven.

2. Projectbeschrijving

a. Openluchtstuk "Vossen van de Spik"

Het project richt zich op het realiseren van een grootschalig buitenstuk over de oorlog, het verzet en de bevrijding op een aansprekende historische locatie, de Spikkerhoeve in Haelen, om te vieren dat het 75 jaar geleden is dat de kernen rondom het natuurgebied het Leudal zijn bevrijd.

Voor deze gelegenheid heeft Frits Criens, schrijver en stadsdichter van de gemeente Leudal, op basis van bestaande historische informatie, een toneelstuk geschreven. Het is een verbeeld verhaal in toneelvorm, ondersteund door beeldmateriaal en eigentijdse geluidsmogelijkheden, gemixt met waargebeurde ingrediënten/aneddotes dat speelt op de Spikkerhoeve en omgeving van de familie Vossen in oorlogstijd. Het is een zelfstandig verhaal, geen bewerking voor toneel van de film over de partizanen. Waar historische attributen (uniform, wapens, vlaggen, voertuigen e.d.) worden gebruikt, is dat (zoveel mogelijk) overeenkomstig de werkelijkheid (zie ook bijlage 3).

Het gezin Vossen, vlak na de oorlog. Links het bidprentje van Piet Vossen die op 9 oktober 1944 door de Duitsers is doodgeschoten.

- Nazaten van de familie Vossen zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van het stuk. Enerzijds als eerbetoon aan hun dappere oma en haar kinderen en anderzijds als betrouwbare bron van informatie over het wel en wee van de familie Vossen.
- De stichting heeft de medewerking gekregen van de eigenaren van de Spikkerhoeve en de omliggende gronden om in de periode van woensdag 11 tot en met zondag 22 september 2019 tien keer een grootschalig buitenstuk op te voeren.
- Het spel wordt een groots opgezet openluchtstuk met spelers, figuranten, muzikanten en medewerkers uit kernen rondom het natuurgebied het Leudal, zoals de toneelverenigingen van Haelen (Spot-Licht), Heythuysen (Heytse) en Horn (Spelenderwijs), maar ook spelers van andere verenigingen in de gemeenten Roermond, Maasgouw, Leudal en Peel en Maas doen mee. Het betreft allemaal amateurkunstbeoefenaars.
- Verder wordt een beroep gedaan op leden van andere verenigingen uit kernen rondom het Leudal voor 'handjes' bij de opbouw, inrichting en bewaking van de locatie, de verkeers- en veiligheidsaspecten en overige voorzieningen.
- Door deze aanpak wil de Stichting bereiken dat velen, zowel spelers, helpers als ook de bezoekers, maatschappelijk betrokken worden bij de herdenking van de gebeurtenissen tijdens WO II in deze regio, omdat die gebeurtenissen tot de dag van vandaag onderdeel zijn van het cultureel erfgoed van deze regio.

b. *Educatieproject "Weg van vrijheid"*

Medio november 2019 is het 75 jaar geleden dat de meeste kernen rondom het natuurgebied het Leudal werden bevrijd van de Duitse bezetters. Er zijn steeds minder mensen die de oorlog en de bevrijding in dit gebied hebben meegemaakt. Hun verhalen en getuigenissen dreigen uit het collectieve geheugen te verdwijnen. Dat is geen goede zaak, een mens moet immers leren van het verleden. Er zijn nog maar weinig autochtone Nederlanders die zelf een oorlog hebben meegemaakt, die aan den lijve hebben ervaren wat onvrijheid, kneveling en vreemde dwang betekenen. Onze schooljeugd heeft zelfs amper grootouders die uit eigen ervaring over oorlog kunnen verhalen. Toch ziet de jeugd dagelijks beelden op tv over oorlogshaarden in andere landen. Ook komt ze in aanraking met vluchtelingen uit die gebieden, hun ervaringen en verhalen. Het is veelal fragmentarische kennis die kinderen over oorlog in het algemeen en over de WO II in het bijzonder hebben. Om aan dat laatste pedagogisch en didactisch verantwoord tegenwicht te bieden heeft de *Stichting Leudal 75 jaar bevrijd* contact gezocht met de *Stichting Edumare*, die o.a. naam heeft gemaakt met grootschalige onderwijsprojecten waarin lokale en regionale historie een plaats krijgt in de vaderlandse geschiedenis. Uit die contacten is het project *Weg van vrijheid* ontstaan, een titel die op meerdere manieren toepasbaar is.

Uitgangspunt van het project is *Vossen van de Spik*. Moder Vossen met haar acht kinderen, bood ondanks zware bedreigingen door de Duitsers en persoonlijke tegenslagen, weerbarstig verzet tegen de Duitsers door Joodse vluchtelingen, ontsnapte Franse krijgsgevangenen, weigeraars voor de Arbeitseinsatz, leden van het verzet en bemanningsleden van neergehaalde, geallieerde vliegtuigen belangeloos te herbergen. Een van de hoofdpersonen is de dertienjarige Rika Vossen. *Weg van Vrijheid* laat vanuit Rika's belevingswereld met eigentijdse middelen zien wat oorlog is. Er is gekozen voor een projectopzet waarbij zowel individuele als klassikale verwerking mogelijk is (zie bijlage 4).

De lesstof in *Weg van vrijheid* maakt onderdeel uit van de Canon van Nederland, de leerstof die scholen verplicht moeten aanbieden. *Weg van vrijheid* kan daarmee een langjarig onderdeel van het lesprogramma blijven.

c. *"Cultureel verzet De Spar"*

De Duitsers hadden tijdens de oorlog het culturele leven in Nederland stevig in de greep. Kunstenaars moesten aangesloten zijn bij de Kultuurkamer die censuur toepaste. Wie dat niet wilde, moest stoppen of ging ondergronds. Buitencentrum de Spar in Haelen was het home van de Jonge Wacht, een voorloper van Jong Nederland. Die jeugdvereniging wilde niet onder Duits regime actief zijn en hief zichzelf op. Uit angst dat er na de oorlog geen cultureel kader meer zou zijn, begon een aantal vrijwilligers in deze regio tijdens de bezetting kaderopleidingen te verzorgen. Dans, muziek, zang en drama waren de voornaamste aandachtspunten. Voor die activiteiten vonden ze al snel een onderdak in de afgelegen gebouwen van de Spar. Elke veertien dagen fietsten docenten en cursisten, in totaal zo'n dertig jonge vrouwen en mannen, vanuit alle uithoeken van Midden en Noord-Limburg naar de bijeenkomsten op de Spar. Uiteraard verzorgden ze in hun vrije tijd voordrachten voor elkaar en werd er gediscussieerd over cultuur en politiek. Ook gaf de Spargroep regelmatig culturele voorstellingen voor een geselecteerd publiek. De Stichting Leudal 75 jaar bevrijd besteedt aandacht aan deze vergeten vorm van het verzet.

3. Doelstellingen

a. Hoofddoelstelling

De doelstelling van het project is het realiseren van een drietal projecten in het najaar van 2019 om te vieren dat het 75 jaar geleden is dat de kernen rondom het natuurgebied het Leudal zijn bevrijd, het levend houden voor jongere generaties van het besef dat vrijheid niet vanzelfsprekend is (o.a. ten opzichte van kinderen van vluchtelingen), het terughalen van 'vergeten' verzetsactiviteiten alsmede het bevorderen van samenwerking, gemeenschapszin en participatie in de samenleving waarin we nu leven.

b. Subdoelstellingen

- Het bijeenbrengen van fragmenten van oorlogsverhalen en de volkscultuur van toen, in een omgeving waarin ze zijn ontstaan, deels in de eigen taal, met functionele uitstapjes naar het ABN, Duits en Engels.
- Het samenbrengen van leden van diverse verenigingen, kinderen en 'gewone' burgers uit de gemeente Leudal met de thema's oorlog, verzet en bevrijding ter bevordering van samenwerking, gemeenschapszin, participatie en historisch besef.
- Laten zien dat ook gewone mensen, zoals de familie Vossen van de Spik tijdens een oorlog, in staat zijn om onder extreme omstandigheden hun waardigheid te bewaren, verantwoordelijkheid te nemen en op te komen voor de veiligheid van kwetsbare medeburgers (Joden, onderduikers, piloten), met gevaar voor eigen leven.
- Het nuanceren van de zwart-wit perceptie die kinderen vaak hebben over de 'goeden' en de 'kwaden'. Er waren ook goede Duitsers en minder goede vaderlanders.
- Laten zien dat het culturele verzet door kunstenaars en intellectuelen werd georganiseerd waarbij zij risico's namen om het belang van kunst en cultuur te bewaken om die na de oorlog door te kunnen geven aan de nieuwe generaties. En daarmee ook een link te leggen naar de hedendaagse discussie over vrijheid van meningsuiting.
- Verder is het project ook bedoeld als een hommage aan iedereen die aan onze bevrijding heeft bijgedragen, niet alleen de geallieerden, maar ook aan al die mensen die in het verzet tegen de Duitsers hun eigen veiligheid in de waagschaal hebben gesteld.
- Verbreding en verdieping zoeken door -ook bovenregionaal en internationaal -samen te werken en activiteiten af te stemmen om:
 - het thema Verzet-Bevrijding-Vrijheid uit te breiden naar maatschappelijke organisaties als scholen, musea, seniorenverenigingen, kerkgenootschappen, herdenkingscomités, VVV-Midden-Limburg, Promotie Platform Leudal, e.d.
 - het thema te koppelen aan de eigen tijd (migratie en integratie) via de scholen in Midden-Limburg waarop ook kinderen zitten van huidige vluchtelingen. In overleg met de besturen van scholen in Midden-Limburg de leerlingen via o.a. 'storytelling' meenemen met de vraag: wat betekent oorlog in de praktijk voor kinderen en hun ouders (angst, zwijgen, schaarste, dreiging, overvliegende en neerstortende vliegtuigen, beschietingen, onderduiken, verdwenen mensen etc.)?
 - te streven naar maatschappelijke participatie via samenwerking met en verbinding van de huidige samenleving.

4. Doelgroepen

- De bevolking van de kernen rondom het natuurgebied Leudal, maar ook van de andere kernen van de gemeente Leudal, mensen uit de gemeenten Maasgouw, Nederweert en Peel en Maas en uit de rest van Limburg.
- Daarnaast geïnteresseerden in de geschiedenis van WO II en toneelliefhebbers in Limburg.
- Toneelspelers en figuranten zijn/worden gerekruteerd uit de amateur-toneelverenigingen van Haelen, Heythuysen en Horn en uit toneelverenigingen van Hunsel, Beegden, Kessel en Roermond.
- Voor vrijwilligers voor 'handjes' voor dit project worden verenigingen benaderd uit de kernen rondom het Leudal.
- Samenwerking met de scholen in de Midden-Limburg om het thema Verzet-Bevrijding-Vrijheid onder de aandacht te brengen van jongeren en eigentijdse vluchtelingen.
- Samenwerking en afstemming met andere organisaties die in het kader van 'Leudal 75 jaar bevrijd' activiteiten ontwikkelen.
- Duitse organisaties die kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen van de Stichting.

5. Resultaten

1. De Stichting Leudal 75 jaar bevrijd is (notarieel) opgericht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel (gereed 23 november 2017).
2. Er zijn tijdig contacten gelegd met o.a. de Stichting herdenking militairen en de Stichting Bevrijders-1944 over vormen van samenwerking en afstemming van activiteiten.
3. In een vroeg stadium is overleg gevoerd met de gemeente Leudal en de Provincie. De Stichting en het project kunnen rekenen op sympathie en de medewerking van deze instanties.
4. Via contacten met Duitse instanties en organisaties wordt gestreefd naar vormen van samenwerking cq financiële ondersteuning.
5. De locatie waar het grootschalig openluchtstuk wordt uitgevoerd, de Spikkerhoeve, is vastgelegd (december 2017).
6. Het (schrijven van) het openluchtstuk "Vossen van de Spik" is gereed (Frits Criens, december 2017).
7. Het aantrekken van een regisseur (Johan Korsten, vastgelegd op 7 februari 2018).
8. Het bezetten van de ca 60 toneel- en figurantenrollen, muzikanten en ondersteunende functies (rolbezetting gereed 28 februari 2018).
9. Als onderdeel van "Vossen van De Spik" treedt een zangkoor op (dirigent Theo Peters)
10. Een repetitieschema (gereed op 7 februari 2018). De repetities zijn begonnen in september 2018; de repetitieruimte is vastgelegd in februari 2018.
11. Het werven van overige figuranten (vond plaats in de 2de helft van 2018).
12. Het openluchtstuk wordt 10 keer uitgevoerd in de periode 11 tot en met 22 september 2019.
13. Er komen 3.000 bezoekers naar het openluchtstuk kijken. Een groot deel van de bezoekers zal uit de kernen rondom het natuurgebied Leudal komen, maar we verwachten ook bezoekers uit Maasgouw, Nederweert, Peel en Maas en de rest van Limburg.
14. Het werven van vrijwilligers (vindt plaats in de 1ste helft van 2019).
15. Een PR/Communicatieplan om zoveel mogelijk (potentiële) bezoekers te bereiken (is gereed op 1 februari 2019).
16. Het verwerven van financiële middelen is gestart.
17. Het verkrijgen van de benodigde vergunningen (gebeurt vanaf de 2de helft van 2018).
18. In overleg met de scholen van Midden-Limburg de leerlingen via 'storytelling' meenemen met de vraag: wat betekent oorlog in de praktijk voor kinderen en hun ouders (angst, zwijgen, schaarste, dreiging, overvliegende en neerstortende vliegtuigen, beschietingen, onderduiken, verdwenen mensen etc.) Scholen zijn geïnformeerd over het project "Weg van vrijheid" ..
19. We verwachten ca. 1000 kinderen te bereiken met het project "Weg van vrijheid".
20. Voor het project "Cultureel verzet De Spar" verwachten we ca 250 bezoekers.
21. Er zijn ruim 100 personen nodig voor het opbouwen van facilitaire voorzieningen, de beveiliging van de locaties en de verkeersregeling vóór en na de activiteiten.
18. De totale inzet van ca 190 vrijwilligers bedraagt ruim 13.000 uren.

Inzet van vrijwilligers

	Aantal	Uren
Bestuursleden	6	2.800
Adviseurs	10	200
Spelers, figuranten, ondersteuners	70	9.000
Locatiemedewerkers	34	300
Beveiligers, verkeersregelaars	70	900
TOTAAL	190	13.200

6. Activiteiten

De diverse activiteiten zijn op hoofdlijnen opgenomen in een projectplanning (zie bijlage 7).

7. Projectorganisatie

- De “Stichting Leudal 75 jaar bevrijd” is opgericht op 23 november 2017 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 70173885.
- De eindverantwoordelijkheid van de productie ligt bij de Stichting Leudal 75 jaar bevrijd.
- Het bestuur van Stichting Leudal 75 jaar bevrijd bestaat uit zes personen (zie bijlage 2a). Naast de functies van voorzitter en secretaris/penningmeester zijn er vier portefeuillehouders voor de taakvelden productie, locatie, techniek en PR/communicatie.
- Het bestuur komt zo vaak bij elkaar als de gevraagde acties/activiteiten dat wenselijk/noodzakelijk maken.
- De voorzitter en secretaris/penningmeester vormen het dagelijks bestuur van de Stichting. De portefeuillehouders zijn ieder voor zijn taakveld verantwoordelijk voor het ondernemen van de noodzakelijke acties/activiteiten, binnen de financiële randvoorwaarden van de begroting.
- De portefeuillehouders schakelen zo nodig expertise/adviseurs in, in principe op basis van vrijwilligheid, en richten zo nodig werkgroepen op om zaken voor elkaar te krijgen.
- Er is een comité van aanbeveling gevormd dat het project ondersteunt en onder de aandacht brengt van relevante overheden, organisaties en bedrijven (zie bijlage 2b).
- Het hele project wordt uitgevoerd met en op basis van amateurkunstenaars en vrijwilligers. Alleen daar waar bijzondere expertise noodzakelijk is om het gewenste kwaliteitsniveau te kunnen garanderen worden professionele krachten ingehuurd (regisseur, componist/dirigent, PR-activiteiten, technici voor beeld, licht en geluid, de bouw van een tribune, e.d.)
- Een sponsorcommissie is verantwoordelijk voor het verwerven van de noodzakelijke financiële en overige middelen.

8. Begroting

a. Projectbegroting

- De kosten van het project zijn begroot op € 157.500.
- De kosten zijn per taakveld opgenomen in bijlage 6.

b. Projectfinanciering

- Voor de financiering van het project geldt het volgende uitgangspunt:
- $\frac{1}{3}$ uit subsidies en crowdfunding
- $\frac{1}{3}$ uit donaties in natura
- $\frac{1}{3}$ uit entree-inkomsten